

2.5 Comorbiditeit

Heel wat van bovengenoemde stoornissen komen samen voor. Zo komt dyslexie heel frequent voor met ADD of dyscalculie. Kernautisme komt frequent voor met ernstige leervertraging.

De stoornissen in een bepaald domein gaat bovendien ook vaak gepaard met allerlei kleine en grote problemen die een storend effect hebben op het leerproces en de klasactiviteit.

Een goede kennis van de leerstoornis en de do's en don'ts die je op de fiches Leerzorg www.letop.be vind, maakt je alert en helpt je preventief op te treden.

2.6 Problemen die bij alle groepen kunnen voorkomen.

Deze problemen en wat eraan te doen staat uitgebreider beschreven in de map Leerzorg, www.letop.be.

o Oriënteren in de tijd

Moeite met de klok lezen, de tijd interpreteren, de tijdsbegrippen vlot hanteren, de dagen van de week of de maanden van het jaar, weten welke dag of datum het is, plannen in de tijd, de maat herkennen, ...

o Oriënteren in de ruimte

Moeite met op de lijn schrijven, verhoudingen waarnemen, tekenen met aandacht voor verhoudingen, een plaats terugvinden, de begrippen links en rechts en boven en onder, zich oriënteren in een groot gebouw, noten op de juiste plaats van de notenbalk schrijven,...

o Orde en structuur

Moeite met de bladspiegel, orde in de boekentas, ordenen in mappen, schrijfmateriaal bijhebben, ordelijk overschrijven, noten juist positioneren en overschrijven, ...

Vergeeten: moeite met onthouden van afspraken, namen van noten, namen van medeleerlingen, nieuwe begrippen, ...Moeite met het oproepen van kennis als niet regelmatig herhaald wordt.

o Visuele waarneming

Moeite met het zien van structureren, moeite om figuur-achtergrond waar te nemen, moeite om schema's te interpreteren, moeite met symbolen, moeite met het onderscheiden van visueel gelijkende symbolen, omkeringen en spiegelingen, weinig aandacht voor details, te veel aandacht voor details en niet voor grotere structuur,...

o Auditieve waarneming

Moeite met het correct nazeggen van woorden of zinnen of een muzikale zin, moeite om tonverschillen waar te nemen, moeite met het begrijpen of onthouden van instructies die enkel auditief zijn, te weinig auditieve elementen kunnen onthouden (3 à 4 in plaats van 6 à 7), gelijkende woorden verwarren (bv si en mi, fa en la,...), moeite met het horen van een ritme, ...

o Motorische coördinatie

Onhandig, klungelig, moeite met al wat beroep doet op coördinatie van ogen en handen (bv schrijven, knippen, lat gebruiken), moeite met fijne motoriek, moeite met grove motoriek, geen basisritme kunnen aanhouden, ...

o Woordvindingsmoeilijkheden

Niet op gekende woorden of begrippen kunnen komen. Midden in een zin een bepaald woord niet vinden.

- **Motorische onrust en afleidbaarheid**

Niet kunnen stilzitten, niet kunnen zwijgen, door het minste afgeleid zijn, zich slechts kort kunnen concentreren, wegdromen, overmatig babbelen, aan alles prutsen, pen en gom kapot prutsen, ...

- **Faalangst**

Angstig om te falen vanuit negatieve faalervaringen, angst om te falen vanuit perfectionisme, angst om te falen vanuit een gebrek aan zelfvertrouwen, angst om in groep op te treden vanuit een te grote aandacht voor wat anderen over mij denken, ...